

Kaisa Hahl / Kruununhaan yläaste, Helsinki
Katri Nirhamo/ Pääskyvuoren alakoulu, Turku

18.3. 2010

Kannanotto tuntijako-työryhmälle

Kehollista oppimista, tanssia koulupäiviin

TANSSITAIDE VALTAKUNNALLISEN OPS:N PERUSTEISIIN

Valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa ei mainita lainkaan tanssitaidetta omana taidemuotonaan. Tanssi mainitaan ainoastaan erittäin lyhyesti liikunnan oppisisältöjen kohdalla yhtenä liikuntalajina. Tanssikasvatus ja tanssitaiteen opetus tulee saada osaksi perusopetuksen yleissivistävää tehtävää.

KOULUN ON VASTATTAVA MUUTTUVASSA YHTEISKUNNASSA ELÄVIEN IHMISTEN TARPEISIIN

Tänä päivänä ihmiset viettävät yhä enemmän "ruutu-aikaa" erilaisten koneiden äärellä, sekä työssä että vapaa-aikana. **Ihminen tarvitsee liikettä**, ja koulun on vastattava tähän tarpeeseen.

Ihmisen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille on välttämätöntä myös oman identiteetin etsiminen ja vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa. Taideaineissa lapset ja nuoret pääsevät hahmottamaan ja jäsentämään maailmaa, jonka osa ovat.

Koulussa tulee olla aikaa ja tilaa ihmiseksi kasvamisen tarkasteluun ja ihmisen kokonaisvaltaisen (kehollinen, tajunnallinen, situationaalinen) kasvun tukemiseen.

Tanssi taidemuotona ja taidekasvatuksen osa-alueena on täysin ohitettu nykyisestä valtakunnallisen OPS:n perusteista. Kuitenkin se on alue, jossa yhdistyy liikunta sekä taiteelliset ja ilmaisulliset ulottuvuudet. Tanssin monet merkitykset ja mahdollisuudet on aika huomioida nyt!

MIKSI?

Liikkumisen vähenemisen lisäksi on useita ihmisenä olemisen alueita, joihin kouluissa voitaisiin ulottua tanssikasvatuksen avulla. Useat tutkimukset ja kokemukset ovat tuoneet esille mm. seuraavia ilmiöitä tämänpäivän koulumaailmasta:

Lasten ja nuorten vähäinen liikkuminen ja kunnon heikkeneminen, motoriset vaikeudet

Itsetuntemus, kehontuntemus ja oman kehollisuuden arvostaminen heikkoa
Emotionaaliset ja sosiaaliset taidot usein puutteelliset
Mielenterveysongelmien lisääntyminen
Huono kouluviihtyvyys
Turvattomuuden tunne ja väkivallan uhka
Monikulttuurisuuden tuomat haasteet
Oppiaineksen liiallinen tietopainotteisuus, suorituspainotteisuus usein myös liikunnassa
Tanssi entistä vahvemmin esillä mediassa - tanssin lukutaito puuttuu, tanssia ei tunneta omana taidemuotonaan

Kehollisuus ja fyysisyys mediassa ja arkipuheissa "yliseksualisoitunutta", tanssitaiteen opiskelu tuo tähän ajatteluun toista näkökulmaa

MITÄ TANSSITAIDE VOI TARJOTA KOULUIHIN?

Koulujen tanssikasvatus tulee ymmärtää laajasti: tanssista vain häviävän pieni osa on valmiiden liikkeiden, askelsarjojen tai tanssien mekaanista opettelemista. Tanssitaide on yksi keino muiden joukossa tukea oppilaan kasvua ja kehitystä. Tanssi taidemuotona ja taidekasvatuksen osa-alueena tarjoaa sellaisia mahdollisuuksia ihmisenä olemiseen ja kasvamiseen, joita muissa aineissa ei välttämättä kohdata: avainsanoja tanssikasvatuksessa ovat kehollisuus, luovuus, elämyksellisyys, osallisuus ja vuorovaikutus.

Kehollisuudella tässä tarkoitetaan sitä, että ihminen ymmärretään yhdeksi kokonaisuudeksi: päätä ja muuta kehoa ei eroteta toisistaan. Tietoisuus, ajattelu ja tunteet läpäisevät koko kehon. Ihminen voi kokemuksellisesti ”tietää” kehollaan.

Tanssikasvatusta voi tarkastella myös seuraavasti:

1. Tanssi välineenä

- oman kehon toiminnan ymmärtäminen
- oman kehon hyväksyminen
- fyysinen kunto, motoriset taidot
- kehollisuus - ihminen on yksi kokonaisuus: päätä ja muuta kehoa ei voi erottaa
- tunteiden kokeminen, käsittely ja ilmaisu rakentavasti
- kognitiiviset taidot
- sosiaaliset taidot
- erilaisuuden hyväksyminen
- muihin kulttuureihin tutustuminen
- luovuuden ja ongelmanratkaisutaitojen kehittyminen

2. Tanssi päämääränä

- saadaan sanasto liikkeestä ja tanssista puhumiseen
- tutustutaan tanssiin omana taidemuotonaan
- tanssitaiteen tuntemuksen lisääminen

TANSSITAIDE SUHTEESSA VALTAKUNNALLISEN OPS:N PERUSTEISIIN

Seuraavassa on hahmoteltu mitä tanssitaiteen opetuksella olisi annettavaa nykyisessä ops:n perusteissa määriteltiin

Arvopohjaan

- suomalaiseen, pohjoismaiseen ja eurooppalaiseen kulttuuriin tulee tutustua myös tanssin kautta, joka on aina ollut olennainen osa kulttuuria
- monikulttuurisuuteen ja kulttuurien väliseen ymmärryksen kehittämiseen tanssi hyvä väline (nonverbaalisuus)
- erilaiset oppijat voidaan ottaa luontevasti huomioon tanssikasvatuksessa, sillä monenlaiset lopputulokset ja ratkaisut hyväksytään
- sukupuolten välinen kanssakäyminen luontevaa, voidaan tilanteen mukaan ottaa huomioon tyttöjen ja poikien erot, mutta toisaalta myös samanlaisuus

Perusopetuksen tehtävään

- yleissivistävässä tehtävässä on suuri aukko tanssitaiteen kohdalla, ops ei mainitse tanssitaiteesta mitään
- tanssikasvatuksen keinoilla on helppo kehittää oppilaisissa yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa
- monipuolinen kasvu ja itsetunnon kehittäminen vaativat ihmisen käsittämistä yhtenä, kehollisena kokonaisuutena. Kärjistäen; tällä hetkellä ruumista kehitetään liikunnassa, päätä kaikilla muilla tunteilla. Tanssi yhdistää nämä kaksi!
- kulttuurisen identiteetin kehittämisen, kulttuuriperinteen siirtämisen ja uuden kulttuurin luomisen tavoitteiden kohdalla on tanssinmentävä aukko.

Oppimiskäsityseen

- tanssikasvatus on aktiivista, tavoitteellista ja aidosti osallistavaa toimintaa, joka perustuu erilaisiin prosesseihin. Lopputulos ei ole tärkeintä, vaan matkalla oppiminen.
- tanssikasvatuksessa tapahtuu koko ajan luontevaa vuorovaikutusta opettajan ja oppilaiden välillä, sekä oppilaiden kesken
- tanssikasvatuksen avulla avautuu mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja sen merkityksiä
- tanssitaide tarjoaa kokonaisvaltaisia, kehollisia elämyksiä, jotka jättävät vahvan muistijäljen

Työtapoihin

- tanssitaiteen opetuksessa työtavat ovat luonnostaan monipuolisia, sekä perustuvat usein ongelmanratkaisuun ja omaan luovuuteen
- leikki ja elämyksellisyys ovat tärkeitä elementtejä
- tanssikasvatuksessa on helppo ottaa huomioon erilaiset oppimistyyliä ja oppilaiden kehityserot, sillä yhtä oikeaa ratkaisua ei lopputuloksen suhteen useinkaan ole olemassa. Jokainen voi edetä omalla tavallaan opettajan ohjauksessa.

Aihokokonaisuuksiin

- Ihmisenä kasvaminen - tanssikasvatuksen mahdollisuudet ovat ensisijaisen tärkeitä tämän aihekokonaisuuden kohdalla. Fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun on helppo myötävaikuttaa tanssikasvatuksen keinoin. Tanssitaiteen erityispiirre - **kehollisuus** - ei tule yhtä selvästi esiin minkään muun taide-, taito- tai muun kouluaineen avulla.

- Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys - omaan kulttuuriin ja muihin kulttuureihin on hedelmällistä tutustua myös tanssin avulla.
- Viestintä ja mediataito - tanssi on myös viestintää ja sen lukutaitoa tarvitaan nykyään useissa tilanteissa. Musiikkivideot, erilaiset tv:n tanssiohjelmat ja tanssi sosiaalisissa tilanteissa vaativat sitä, että oppilaalla on sanasto puhua tanssista ja tulkita sitä.

MITEN?

Tanssi kouluissa voisi toteutua monella eri tavalla. Joko omana oppiaineenaan tai yhteistyössä muiden aineiden kanssa. Seuraavassa hahmotelmaa yhdestä vaihtoehdosta, taideaineiden yhteistyöaineesta:

Luodaan uusi oppiaine: TAIDE (tai jokin muu nimi?)

- Sen sijaan että lisätään tunteja nyt olemassa oleviin taito- ja taideaineisiin, luodaan kokonaan uusi aine: taide. Taide -ainetta olisi yksi viikkotunti läpi koko peruskoulun (luokat 1-9).

Taide -aine sisältää:

- tanssitaidetta
- teatteritaidetta
- kuvataidetta
- musiikkia

Lisäksi taide-aineen voisi integroida muihin aineisiin / aihekokonaisuuksiin.

Perusopetus

-Luokat 1-6: Opiskellaan kaikkia osa-alueita erikseen vuosiluokittain tai periodeittain. Koska musiikki, kuvataide ja käsityö ovat jo virallisia oppiaineita omine tuntimäärineen, taide -aineen opiskelussa painottuvat tanssitaide ja teatteri-ilmaisu . Lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan poikkitaiteellisia projekteja (yksinkertaisimmillaan koulun juhlien esitykset), joissa kaikkia taideaineita voidaan hyödyntää.

-Luokat 7-9: Joko jatketaan samalla mallilla kuin alakoulun puolella ja / tai lisätään valinnaisuutta sen suhteen, mitä sisältöjä taide -aine minäkin vuonna saa.

KUKA OPETTAA?

Luokilla 1-6 taide -ainetta opettavat pääsääntöisesti luokanopettajat, kukin koulutuksensa, erityisosaamisensa ja mielenkiintonsa mukaan.

Luokilla 7-9 taide -ainetta opettavat pääsääntöisesti aineenopettajat myös koulutuksensa, erityisosaamisensa ja mielenkiintonsa mukaan

Tämän lisäksi kouluun kutsutaan mahdollisuuksien mukaan eri taidealojen opettajia ja taiteilijoita toteuttamaan erilaisia pajapäiviä, projekteja jne. Mikäli koululla on siihen mahdollisuus, voi se palkata pysyvästikin esim. tanssinopettajan huolehtimaan tanssikasvatuksestaan.

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

Opettajien koulutus?

Lähtötilanne on hyvä, sillä opettajien ja opettajaksi opiskelevien joukossa on runsaasti tanssin ja teatterin harrastajia. Monet opettajat käyttävät näitä jo nyt opetuksessaan. Alkuvaiheessa tulee huolehtia sekä jo ammattiin valmistuneiden opettajien täydennyskoulutuksesta, sekä opettajankoulutuksesta. Taide -aineen sisältämiä ”uusia” aineita (tanssitaide ja teatteri-ilmaisu) tulisi voida opiskella OKL:ssa sivuaineen verran. Vastaavanlaajuisista täydennyskoulutusta tulisi järjestää valmiille opettajille. Koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa voitaisiin tehdä yhteistyötä mm. taidekorkeakoulujen kanssa.

Miten koulut osaavat laatia taide -aineen OPS:n?

Koulujen oman OPS:n laatiminen taide -aineen suhteen vaatii ohjeistusta ja koulutusta nimenomaan tanssin ja teatterin suhteen, sekä aineen kokonaisuuden hallitsemiseksi. Ohjeistuksen luomiseksi tulisi perustaa työryhmät, jotka loisivat erilaisia vaihtoehtoisia malleja ja ops:n luurankoja. Näitä koulut voisivat sitten soveltaa omien erityispiirteidensä mukaisesti. Erilaisia kokeiluita ja pysyvämpiäkin käytäntöjä esim. teatteri-ilmaisun ja tanssin opetuksesta kouluissa on myös olemassa. Näitä kokemuksia voidaan käyttää hyväksi.

Koulun ulkopuolisten opettajien palkkaaminen?

Ulkopuolisten opettajien palkkaaminen tulisi tehdä selkeämmäksi ja helpommaksi.

Tanssitaiteen opettajien kelpoisuudet ja virka-ja työehtosopimukset määriteltävä.